

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
mob. tel. 8 600 38 904, el. p. rastine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2022-07- Nr.

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ, ĮGYVENDINANČIŲ DIREKTYVĄ (ES) 2020/1828 (ATSTOVAUJAMŲJŲ IEŠKINIŲ DIREKTYVĄ)

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija teikia Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 13¹, 30, 32, 33, 34 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) ir Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 priedo pakeitimo ir papildymo devintuoju⁶ skirsniu įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2) (Įstatymo projektas Nr. 1 ir Įstatymo projektas Nr. 2 kartu – Įstatymų projektai).

Įstatymų projektai parengti, siekiant užtikrinti 2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2020/1828 dėl atstovaujamųjų ieškinių siekiant apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus, kuria panaikinama Direktyva 2009/22/EB (toliau – Direktyva (ES) 2020/1828), nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę.

Direktyvos (ES) 2020/1828 nuostatos turi būti perkeltos į nacionalinę teisę ne vėliau kaip 2022 m. gruodžio 25 d., o taikomos nuo 2023 m. birželio 25 d.

Direktyva (ES) 2020/1828 nustato taisykles, siekiant, kad atstovaujamojo ieškinio mechanizmas, skirtas apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus, būtų prieinamas visose Europos Sąjungos valstybėse narėse, kartu nustatant apsaugos priemones, jog būtų išvengta piktnaudžiavimo procesu. Direktyva (ES) 2020/1828 taikoma atstovaujamesiems ieškiniams, pareikštiems dėl verslo subjektų padarytų šios direktyvos I priede nurodytų ES teisės nuostatų pažeidimų, kuriais daroma ar gali būti padaryta žala vartotojų kolektyviniams interesams. Direktyvos (ES) 2020/1828 I priede nurodyti 66 Europos Sąjungos teisės aktai, nustatantys ir horizontalią (bendrą) vartotojų apsaugą, ir vartotojų interesų apsaugą atskirose srityse¹.

Pagal Direktyvą (ES) 2020/1828 atstovaujamesi ieškiniai apima 2 kategorijas:

1) ieškinius dėl uždraudžiamųjų priemonių – verslo subjektų veiksmų nutraukimo ar uždraudimo;

2) ieškinius dėl teisių gynimo priemonių taikymo – verslo subjektų pareigos užtikrinti Europos Sąjungos teisės akte nustatytos vartotojo teisės įgyvendinimą, įskaitant žalos atlyginimą.

¹ Pavyzdžiui, keleivių vežimo, informacinės visuomenės paslaugų, elektroninių ryšių paslaugų, finansinių paslaugų teikimo, maisto saugos, cheminių medžiagų tvarkymo, energijos tiekimo, medicinos priemonių ir kai kurie kitų gaminių, asmens duomenų apsaugos ir kitose srityse.

Direktyva (ES) 2020/1828 taikoma atstovaujamiesiems ieškiniams, pareikštiems ir dėl vidaus pažeidimų (t. y. nesant tarptautinio elemento), ir dėl tarpvalstybinių pažeidimų. Direktyva reglamentuoja reikalavimus subjektams, turintiems teisę pareikšti atstovaujamuosius ieškinius, taip pat įvairius procesinius tokių ieškinių pareiškimo ir nagrinėjimo aspektus (ypatumus).

Pažymėtina, kad pagal Direktyvą (ES) 2020/1828 atstovaujamuosius ieškinius vartotojų vardu reiškia kompetentingas subjektas, o ne ieškiniu suinteresuoti atskiri vartotojai.

Šiuo metu Lietuvos nacionalinė teisė nustato dvi vartotojų kolektyvinių interesų apsaugos procesines formas: 1) vartotojų viešojo intereso gynimą² ir 2) grupės ieškinio bylų nagrinėjimą³. Klausimą, kuri procesinė forma būtų tinkamiausia atstovaujamųjų ieškinių mechanizmo įgyvendinimui Lietuvoje, apsvarstė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso priežiūros komitetas⁴. Šio komiteto 2022 m. gegužės 5 d. posėdyje buvo pritarta, kad Direktyvoje (ES) 2020/1828 numatytas atstovaujamųjų ieškinių mechanizmas būtų įgyvendinamas, pritaikant vartotojų viešojo intereso gynimo institutą.

Įstatymų projektų tikslas – įgyvendinant Direktyvoje (ES) 2020/1828 numatytą atstovaujamųjų ieškinių mechanizmą, skirtą apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus, nacionaliniu lygmeniu sudaryti veiksmingas sąlygas reikšti ieškinius dėl vartotojų viešojo intereso gynimo ir taip užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį.

Direktyvos (ES) 2020/1828 nuostatas tikslinga perkelti į šiuos įstatymus, atsižvelgiant į šių įstatymų tikslus, paskirtį ir reguliavimo dalyką:

1) Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatyme reglamentuojami Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos įgaliojimai, vartotojų viešojo intereso gynimo samprata ir subjektai, turintys teisę pareikšti ieškinį dėl vartotojų viešojo intereso gynimo;

2) Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatyme reglamentuojami ieškinių dėl vartotojų viešojo intereso gynimo pareiškimo ir nagrinėjimo procesiniai ypatumai, kai ieškiniai reiškiami dėl Direktyvos (ES) 2020/1828 I priede nurodytų Europos Sąjungos teisės nuostatų pažeidimų. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 1 straipsnio 4 dalį, pagal kurią, įgyvendinant Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktus, kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose gali būti nustatomos ir kitos bylų nagrinėjimo, sprendimų priėmimo bei vykdymo ar kitos procesinės taisyklės, negu numato CPK.

Įstatymo projekte Nr. 1 numatyti šie pagrindiniai pakeitimai:

1) Patikslinama vartotojų viešojo intereso gynimo samprata, suderinant ją su Direktyvoje (ES) 2020/1828 apibrėžta atstovaujamojo ieškinio samprata, ir nurodoma, kurie įstatymai reglamentuoja ieškinių dėl vartotojų viešojo intereso gynimo nagrinėjimą. Ieškiniai dėl vartotojų viešojo intereso gynimo, kaip ir kiti ieškiniai dėl viešojo intereso gynimo, nagrinėjami CPK nustatyta tvarka. Kai ieškinys dėl vartotojų viešojo intereso gynimo reiškiamas dėl verslininko padaryto Europos Sąjungos vartotojų apsaugos teisės aktų nuostatų pažeidimo, kuriuo daroma ar gali būti padaryta žala vartotojų kolektyviniams interesams, tokio ieškinio nagrinėjimo

² Vartotojų viešojo intereso gynimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 30-34 straipsniai.

³ Grupės ieškinio bylų nagrinėjimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso XXIV¹ skyrius.

⁴ Sudarytas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. 1R-55.

ypatumus nustato Civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymas.

2) Nustatomi subjektai, turintys teisę pareikšti ieškinį dėl vartotojų viešojo intereso gynimo, taip pat Lietuvos subjektai, kurie turi teisę pareikšti ieškinį vartotojų kolektyviniams interesams ginti kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje.

3) Reglamentuojamas viešas informacijos apie ieškinius dėl vartotojų viešojo intereso gynimo skelbimas, visų pirma, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos interneto svetainėje.

4) Atnaujinamos vartotojų asociacijų pripažinimo įgaliotosiomis vartotojų asociacijomis sąlygos, kadangi įgaliotosioms vartotojų asociacijoms siūloma suteikti įgaliojimus reikšti ieškinius dėl vartotojų viešojo intereso gynimo (atstovaujamuosius ieškinius, kuriems taikomos Direktyvos (ES) 2020/1828) nuostatos).

Įstatymo projekte Nr. 2 reglamentuojami ieškinių dėl vartotojų viešojo intereso gynimo pareiškimo ir nagrinėjimo procesiniai ypatumai, kai ieškinys reiškiamas dėl verslininko padaryto Europos Sąjungos vartotojų apsaugos teisės aktų nuostatų pažeidimo, kuriuo daroma ar gali būti padaryta žala vartotojų kolektyviniams interesams (t. y. ieškinys patenka į Direktyvos (ES) 2020/1828 taikymo sritį). Galima išskirti šias pagrindines nuostatas:

1) Apibrėžiama ieškinių dėl vartotojų viešojo intereso gynimo, pareikštų dėl verslininko padarytų Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų, pažeidimų, kuriais daroma ar gali būti padaryta žala vartotojų kolektyviniams interesams, taikymo sritis, apimant ieškinius dėl verslininko veiksmų ar neveikimo nutraukimo ar uždraudimo ir ieškinius dėl vartotojų teisių gynimo priemonių taikymo.

2) Numatomi nurodytų ieškinių pareiškimo ir nagrinėjimo, vartotojų informavimo ypatumai, taip pat ieškinį pareiškusio subjekto procesinio subjektiškumo vertinimas.

3) Reglamentuojami ieškinio senaties termino nutraukimo ypatumai.

4) Numatomos akivaizdžiai nepagrįsto ieškinio pareiškimo teisinės pasekmės.

5) Nustatomi ieškinio dėl teisių gynimo priemonių finansavimo ypatumai ir saugikliai dėl interesų konflikto, jeigu ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo finansuoja trečiasis asmuo.

6) Nustatomi bylinėjimosi išlaidų paskirstymo ypatumai.

Įstatymų projektų rengimo priežastys, tikslai, numatomo teisinio reguliavimo priemonės, jų pasekmės ir kita su Įstatymų projektais susijusi aktuali detalesnė informacija pateikiama Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje ir Teisingumo ministerijos interneto svetainėje.

Įstatymų projektus parengė Teisingumo ministerijos Teisėkūros politikos grupė (vadovė Jolita Šlikienė, tel. 8614 67611, el. p. jolita.slikiene@tm.lt; Įstatymo projekto Nr. 1 tiesioginis rengėjas – vyresnysis patarėjas Algis Baležentis, tel. 8671 85603, el. p. algis.balezentis@tm.lt; Įstatymo projekto Nr. 2 tiesioginis rengėjas – vyriausiasis patarėjas Tautginas Mickevičius, tel. 8684 61263, el. p. tautginas.mickevicius@tm.lt).

Įstatymų projektai buvo pateikti derinti Aplinkos ministerijai, Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Energetikos ministerijai, Finansų ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Žemės ūkio ministerijai, Teisėjų tarybai, Nacionalinei teismų

administracijai, Lietuvos advokatūrai, Lietuvos antstolių rūmams, Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai, Ryšių reguliavimo tarnybai, Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai, Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, įgaliotosioms vartotojų asociacijoms ir verslo asociacijoms. Gautos Aplinkos ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Energetikos ministerijos, Susisiekimo ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Žemės ūkio ministerijos, Lietuvos advokatūros, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos išvados be pastabų. Į Finansų ministerijos ir į Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pastabas buvo atsižvelgta. Į Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos, Teisėjų tarybos ir Vartotojų aljanso pastabas buvo atsižvelgta iš dalies, dėl pastabų, į kurias nebuvo atsižvelgta, parengta derinimo pažyma.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 13¹, 30, 32, 33, 34 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas, 3 lapai;
2. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 13¹, 30, 32, 33, 34 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas, 4 lapai;
3. Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 priedo pakeitimo ir papildymo devintuoju⁶ skirsniu įstatymo projektas, 4 lapai;
4. Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 priedo pakeitimo ir papildymo devintuoju⁶ skirsniu įstatymo projekto lyginamasis variantas, 5 lapai;
5. Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 8 lapai;
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
7. Direktyvos (ES) 2020/1828 atitikties lentelė, 70 lapų.
8. Derinimo pažyma, 5 lapai.
9. Suinteresuotų institucijų raštai.

Teisingumo ministrė

Ewelina Dobrowolska

Algis Baležentis, tel. +370 671 85603, el. p. algis.balezentis@tm.lt